

Περι... διαβάζοντας

της Λεύκης Σαραντινού*

«Ελλάδα, Βιογραφία ενός σύγχρονου έθνους»:

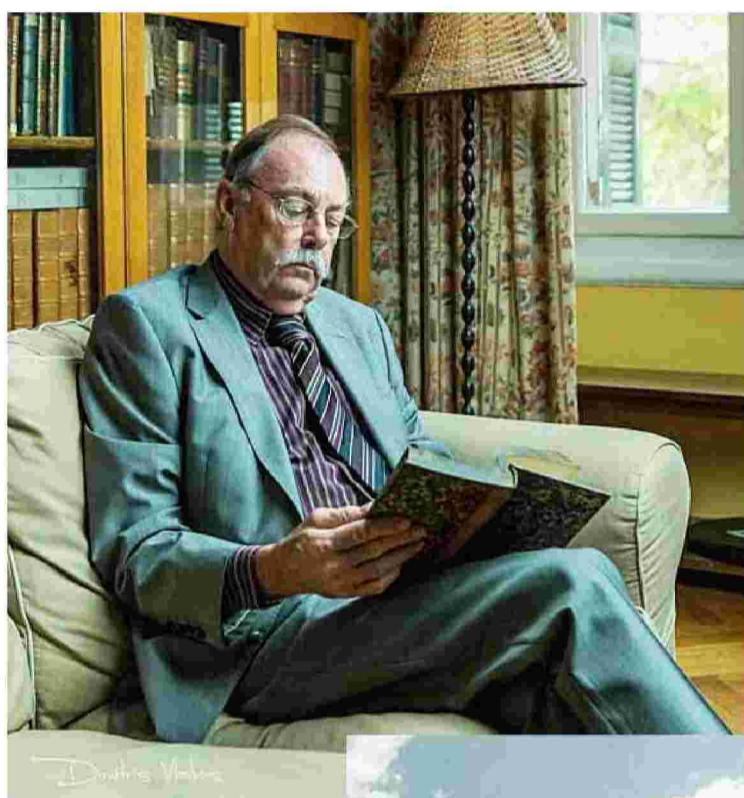
Μία νηφάλια και ευσύνοπτη ιστορική περιδιάβαση στην Ιστορία της Ελλάδας, από τα προεπαναστατικά χρόνια έως και τη διακυβέρνηση του Σύριζα

R. Beaton, «Ελλάδα, Βιογραφία ενός σύγχρονου έθνους», Πατάκης, Αθήνα 2020

Με το παρόν πόνημα ο γνωστός για το ενδιαφέρον του για την ελληνική ιστορία Βρετανός ιστορικός Roderick Beaton δεν προσφέρει στο αναγνωστικό κοινό ένα ακόμη βιβλίο που να αφηγείται άλλη μια Ιστορία των Νεοελλήνων, αλλά μία βιογραφία τους. Και αυτή ακριβώς η προσέγγιση του συγγραφέα είναι που παρουσιάζει το μεγαλύτερο ενδιαφέρον για το ελληνικό αναγνωστικό κοινό. «Η ιστορία ενός έθνους πρέπει επίσης να είναι η ιστορία του πώς αντιλαμβάνεται ένας λαός τον εαυτό του, τον κόσμο και τη θέση του σε αυτόν», έτσι μας δηλώνει ο δημιουργός στον πρόλογο του βιβλίου του, εξηγώντας μας τι ακριβώς εννοεί με τον όρο «βιογραφία ενός έθνους». Μας διευκρινίζει επίσης ότι οι Νεοέλληνες και η ιστορία τους έχουν σημασία ακόμη και πέρα από τα όρια της παγκόσμιας ελληνικής κοινότητας, γι' αυτό ακριβώς και αξίζει κανείς να τη μελετήσει έστω κι αν δεν είναι ο ίδιος Έλληνας, πόσο μάλλον αν είναι.

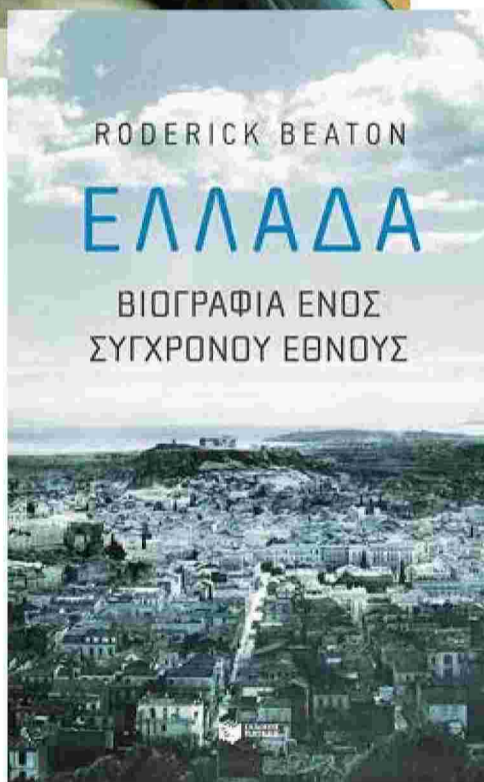
Η αρχή γίνεται αναγκαστικά από τα χρόνια της Τουρκοκρατίας, σε μία επισκόπηση σύντομη μιν, αλλά απαραίτητη, αφού δεν δύναται να αναφερθεί κάποιος στην Ελληνική Επανάσταση του 1821 και τη νεοελληνική Ιστορία χωρίς να κάνει μνεία στην περίοδο της μακράς κυριαρχίας των Οθωμανών στον ελληνικό χώρο. Εδώ, τον συγγραφέα απασχολεί το ερώτημα του ποιο συστατικό ακριβώς έπαιξε τον μεγαλύτερο ρόλο στον καθορισμό της σύνθεσης της νεοελληνικής ταυτότητας, το βυζαντινό ή το αρχαιοελληνικό. Επίσης, αναπόφευκτα τίθεται το ερώτημα πού ανήκει η Ελλάδα, στην ανατολή ή τη δύση και κυρίως, πού θέλουν οι ίδιοι οι Έλληνες να ανήκει. Σε αυτήν ακριβώς τη διαφωνία εντοπίζει ο συγγραφέας και τα σπέρματα της εμφύλιας διαμάχης, η οποία ήδη από τα χρόνια της Επανάστασης τόσο πολύ δίχασε τους Νεοέλληνες και εξακολουθεί ακόμη να τους διχάζει εν μέρει.

Σχετικά με την Ελληνική Επανά-

«Παρότι ο συγγραφέας διατυπώνει κάπου κάπου ορισμένες απόψεις οι οποίες ενδέχεται να φανούν κάπως "αιρετικές" σε μερικούς ιστορικούς και αναγνώστες, μη διστάζοντας να απομυθοποιήσει κάπως ορισμένες λίαν αγαπητές μορφές στους περισσότερους Νεοέλληνες, όπως ο Καποδίστριας, το πόνημα δεν στερείται της πιο ψύχραιμης και αντικειμενικής ματιάς που διατηρεί πάντοτε ένας ξένος ιστορικός στην Ιστορία μίας άλλης χώρας»

σταση, ο συγγραφέας δεν εμμένει τόσο στα ίδια τα γεγονότα, τα οποία εξάλλου είναι γνωστά στους περισσότερους, αλλά κυ-

ρίως στην ιδεολογική προετοιμασία της και στον ρόλο που έπαιξε η Ευρώπη στη σύσταση του νεοελληνικού κράτους. Τα χρόνια του Καποδίστρια και η Βαυαροκρατία εξετάζονται χωρίς ωραιοποιήσεις και παρωπίδες, το ίδιο και τα χρόνια της επέκτασης του νεοσύστατου κράτους.

Φτάνοντας στον 20ό αιώνα, ο συγγραφέας προβαίνει σε αξιολογικές κρίσεις για τον Εθνικό

«Η αφήγηση είναι εξαιρετική, χωρίς να κουράζει, αφού ο προικισμένος, αναμφίβολα και με λογοτεχνικές αρετές, συγγραφέας ξέρει ακριβώς πού πρέπει να επιμείνει περισσότερο και πού να προσπεράσει προκειμένου να μην πλατειάσει και κουράσει, κατά συνέπεια, τους αναγνώστες του. Στο σύνολό του, επομένως, πρόκειται για μία ξεχωριστή προσέγγιση της νεοελληνικής ιστορίας που θα αφήσει τον αναγνώστη με την ευχάριστη αίσθηση ότι κατανόησε καλύτερα πολλά σκοτεινά σημεία του μη ξεκάθਾਰου πάντοτε ιστορικού παρελθόντος μας»

”

Διχασμό, που τόσο πολύ ταλάνισε τη χώρα, επιρρίπτοντας την ευθύνη γι' αυτόν εξίσου και στους δύο πρωταγωνιστές του, τον Βενιζέλο και τον βασιλιά Κωνσταντίνο. Ακολουθεί η αφήγηση των χρόνων της κατάρρευσης με τη Μικρασιατική Καταστροφή και το τέλος της Μεγάλης Ιδέας, αφήγηση και πάλι αντικειμενική, στην οποία ο Beaton δεν διστάζει να θέσει το αιώνιο ιστορικό ερώτημα σχετικά με το ποιος ήταν περισσότερο υπεύθυνος για την καταστροφή, ο Βενιζέλος ή οι αντιβενιζελικοί που είχαν τότε την εξουσία. Γίνεται εδώ ένας εύστοχος παραλ-

λητισμός και μία σύγκριση της προσάρτησης της Σμύρνης το 1920 με τη Θεσσαλονίκη το 1912 και ο συγγραφέας συνεχίζει με τον παραγμένο Μεσοπόλεμο και την κατάρρευση του κράτους λόγω του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και του αιματηρού εμφυλίου που ακολούθησε. Βαίνοντας σταδιακά προς το τέλος, ακολουθεί λεπτομερής επισκόπηση του οικονομικού άλματος των μεταπολεμικών χρόνων, μέχρι τη Δικτατορία των Συνταγματαρχών, τη Μεταπολίτευση και το Κυπριακό, φτάνοντας ως το γύρισμα του αιώνα στα δύσκολα χρόνια της κρίσης και της διακυβέρνησης της χώρας από τον ΣΥΡΙΖΑ.

Παρότι ο συγγραφέας διατυπώνει κάπου κάπου ορισμένες απόψεις οι οποίες ενδέχεται να φανούν κάπως «αιρετικές» σε μερικούς ιστορικούς και αναγνώστες, μη διστάζοντας να απομυθοποιήσει κάπως ορισμένες λίαν αγαπητές μορφές στους περισσότερους Νεοέλληνες, όπως ο Καποδίστριας, το πόνημα δεν στερείται της πιο ψύχραιμης και αντικειμενικής ματιάς που διατηρεί πάντοτε ένας ξένος ιστορικός στην Ιστορία μίας άλλης χώρας. Η αφήγηση είναι εξαιρετική, χωρίς να κουράζει, αφού ο προικισμένος, αναμφίβολα και με λογοτεχνικές αρετές, συγγραφέας ξέρει ακριβώς πού πρέπει να επιμείνει περισσότερο και πού να προσπεράσει προκειμένου να μην πλατειάσει και κουράσει, κατά συνέπεια, τους αναγνώστες του.

Στο σύνολό του επομένως, πρόκειται για μία ξεχωριστή προσέγγιση της νεοελληνικής ιστορίας που θα αφήσει τον αναγνώστη με την ευχάριστη αίσθηση ότι κατανόησε καλύτερα πολλά σκοτεινά σημεία του μη ξεκάθਾਰου πάντοτε ιστορικού παρελθόντος μας.

* Η Λεύκη Σαραντινού είναι φιλόλογος, ιστορικός και συγγραφέας. Το πιο πρόσφατο βιβλίο της είναι το βοήθημα «Θέματα νεοελληνικής ιστορίας για την ιστορία κατεύθυνσης της Γ' Λυκείου», Εκδόσεις HISTORICAL QUEST, Αθήνα 2020.

